

*мр Марија Драшкић, асистент
Правног Факултета у Београду*

САВЕТОВАЊЕ ПОСВЕЂЕНО НАСТАВИ О УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА

Саветовање о настави о Уједињеним нацијама, међународним односима и политици несврставања на високим и вишим школама у Југославији одржано је у организацији Савеза удружења за Уједињене нације Југославије и Удружења за Уједињене нације Македоније 4. и 5. новембра 1982. године у Охриду. Организатори саветовања руководили су се великим интересовањем које је у домаћој јавности изазвао сличан скуп, који је обухватио наставу у основним и средњим школама, пре две године и са кога је и потекла иницијатива да се ранија истраживања прошире и на високе и више школе и тако обухвате све фазе школског система у Југославији.

Интернационалистичко образовање и васпитање младих већ годинама је предмет значајних међународних докумената. Генерална скупштина Уједињених нација је у више наврата, кроз посебне резолуције, препоручивала свим државама чланицама да, у циљу подстицања и одржавања општег интересовања и подршке јавности Организацији, обезбеде у школској настави упознавање са циљевима, начелима, саставом и деловањем Уједињених нација у очувању мира и безбедности и развијању међународног разумевања и сарадње; да учине све како би се омладина васпитавала „у духу мира, правде, слободе, узајамног поштовања и разумевања ради унапређивања равноправности свих људских бића и свих нација, привредног напретка, разоружања и очувања међународног мира и безбедности.“ (Начело I Декларације о ширењу међу омладином идеала мира, узајамног поштовања и разумевања међу народима, од 7. децембра 1965. године.) Генерална конференција Унеска је, такође, указивала на одговорност држава чланица да кроз образовање делују у правцу остваривања Повеље Уједињених нација, Устава Унеска, Универзалне декларације о правима човека и Женевских конвенција о заштити жртава рата. Државе чланице позиване су да делују преко органа власти, служби и институција одговорних за школско и ваншколско образовање, као и преко разних организација које се баве образовном акцијом међу младима и одраслима, међу којима су студентске и омладинске организације, синдикати наставног особља и друге заинтересоване стране. (Препорука о образовању у духу међународног разумевања, сарадње и мира и о образовању у духу права човека и основних слобода, од 23. новембра 1974. године).

Није мања улога васпитања и образовања у духу међународне сарадње ни у Југославији. Кроз сва своја опредељења и кроз своје целокупно деловање у оквиру Уједињених нација и њених специјализованих агенција, у покрету несврстаних и у међународним односима уопште, Југославија се залаже и бори за победу начела мирољубиве коезистенције и активну сарадњу равноправних држава и народа, без обзира на разлике у друштвено-економском и политичком уређењу. Осим тога, трајно опредељење југословенских држава да се јединствена спољна политика све више подруштвљава и демократизује, није могуће остварити

без сталног напора да се са проблемима међународних односа упознају најшири слојеви радних људи и грађана, а у првом реду омладина, како би се оспособили да квалификовано учествују у креирању и спровођењу спољне политике. О томе се изјашњавају и неки од врхунских политичких докумената, према којима се треба „залагати за шире и садржајније укључивање проблематике међународних политичких и економских односа у васпитно образовни процес и у разне облике идејно-политичког оспособљавања...” (Резолуција XII Конгреса СКЈ).

Имајући у виду све поменуте документе, учесници овог скупа приступили су разматрању стања, проблема и задатака интернационалистичког образовања студената високих и виших школа у Југославији, кроз анализе наставних програма, наставног процеса и различитих облика ваннаставних активности.

Саопштени резултати емпиријских истраживања (мр Иван Чукаловић: „Обавештеност студената о раду УН и недостацима у наставним програмима на Универзитету у Крагујевцу” и Митија Жагар: „Мнепња студентова о vzgoji in izobraževanju za Združene narode in mednarodne odnose na naših višjih in visokih šolah”) показали су, најпре, да постоји знатан раскорак између великог интересовања студената за међународне односе, несврстаност и Уједињене нације, на једној страни, и доста оскудног знања која они о тим питањима имају, на другој страни. Нарочито је упадљиво да знања која се стичу у току студија на факултетима природних наука и на факултетима уметности, због природе студија, нису довољна нити су у потребној мери допуњена сазнањима из других извора информација. Заступљеност садржаја из области међународних односа у наставним програмима ових факултета много је мања него што је то случај са наставним програмима факултета друштвених наука, посебно факултета правних, политичких и економских наука, на којима се међународни односи, несврставања и Уједињене нације изучавају у оквиру посебних предмета. Према једном истраживању (мр Милан Пауновић: „Настава о Уједињеним нацијама и питањима међународних односа и покрета несврстаности на Универзитету у Београду”) ситуација није задовољавајућа на већини факултета, јер није предвиђено изучавање савремених светских токова друштвеног развоја, што у великој мери отежава способност критичког и стваралачког сагледавања међународних односа. Полазећи од ових чињеница, учесници скупа једнодушно су се изјаснили за преиспитивање постојећих наставних програма. Очењено је да би било нереално и непотребно тражити стварање посебних предмета који би се бавили проблематиком Уједињених нација и међународних односа, с обзиром на већ преоптерећене програма основних студија. Уместо тога, неопходни садржаји могли би да се уклопе у постојеће програме предмета марксистичког образовања и других сродних предмета који се, на разним факултетима, појављују под различитим називима. Нарочита пажња посвећена је предмету Општенародна одбрана и друштвена самозаштита, једином који се у целој земљи изучава по јединственом програму. С обзиром да је овај предмет у неким случајевима и једини извор сазнања из области међународних односа, требало би приступити допуни његовог програма. У оквиру разматрања о одбрамбеној политици несврстаних земаља могло би се, на пример, говорити бар о основним чињеницама настанка и битним карактеристикама политике несврставања, о систему колективне безбедности Уједињених нација, о улози Савета безбедности и Генералне скупштине у решавању спорова и сукоба међу државама, о основним правилима ратног права која регулишу партизански рат, поступање с ратним заробљеницима, парламентарима итд. Још веће могућности указују се у читавом низу стручних предмета (медицина, физика, метеорологија, саобраћај, пољопривреда итд.), кроз које би се најбоље могао показати велики и незаобилазни значај који у тим областима имају специјализоване уставе Уједињених нација. Без њиховог постојања не би се могло ни замислити остварење међузависности света, које у многим доменима није забележено у досадашњој историји. Студенти би се, на тај начин, преко основних стручних дисциплина упознали са програмима међународне

сарадње у оквиру система Уједињених нација, у покрету несврстаности, у међународним невладиним организацијама и у међународним односима у целини, а тиме би стицали и способности да анализирају и правилно схватају и тумаче и спољну политику Југославије.

Што се тиче оцене наставне праксе на високим и вишим школама у Југославији, са правом је највише указивано на велику улогу наставника који су, суочени са интересовањем студената, у најбољој прилици да својим актуелним излагањима у предавањима и другим облицима наставе (дискусије, семинари, предавања стручњака из праксе, поседа одговорајућим институцијама и слично) прошире оквире наставних програма. Разуме се, наставници морају веома добро да познају материју међународних односа, како би постигли да своје студенте не само образују него и васпитавају и утичу на формирање њихових ставова и уверавања у смислу усвајања општих вредности међународне заједнице. Значајну помоћ, у том циљу, могу да пруже филмови, дијапозитиви, карте и, нарочито, публикације којима располаже Информативни центар Уједињених нација за Југославију и које бесплатно стоје на располагању свим заинтересованим корисницима.

Најзад, није било могуће заобићи ни различите облике ваннаставних извора сазнања о међународним односима, политици несврставања и Уједињеним нацијама. Заједничка је оцена учесника скупа да су ти извори драгоцени саставни део интернационалистичког васпитања и образовања са далекосежним утицајем. Нарочито је очигледно деловање друштвено-политичких организација (политичке школе, трибине), средстава масовног информисања (радио, телевизија, општа, специјална и омладинска штампа) и омладинских клубова за Уједињене нације и других сличних клубова, који у Југославији имају већ 30-годишње искуство у организовању изложби, предавања, школа за активисте, семинара и обележавању појединих значајних акција и датума Уједињених нација.

Организатори и учесници саветовања о настави о Уједињеним нацијама, међународним односима и политици несврставања закључили су овај скуп свесни чињенице да проблеми ни издалека нису исцрпљени и да утврђивање стања у овој области високошколске наставе захтева даље напоре. Унапређење, пак, постојећег стања у наставним програмима, наставној пракси и ваннаставној активности високих и виших школа у Југославији дугорочан је циљ, за који ће у будућности бити, вероватно, више озбиљних интереса. Афирмисање неких неоспорних, универзалних вредности људске заједнице, насупрот разликама, био је до сада најсигурнији пут превазилажења бројних и дубоких противречности у свету, а том циљу овој допринос несумњиво даје успешно интернационалистичко образовање и васпитање.